

Arkk. os. 33/20.1.1997

LEMPÄÄLÄ VAIHMALANHARJU
rautakautisen muinaisjäännösalueen koekaivaus
Päivi Kankkunen 1996

sisällys

arkistotietoja	2
tiekarttaote	3
peruskarttaote	4
johdanto	5
sijainti ja topografia	6
maankäytön ja tutkimuksen historiaa	6
kaivaustekniikka	8
löydöt	9
lopuksi	10
negatiiviluettelo	11
dialuettelo	11
valokuvataulut	13-19
yleiskartta	20
profiilikartta	21

liitteet: I - ote Kuninkaan kartasto Suomessa - 1776-1809 -kirjasta
II - ote rakennuskaavasta, 1:2000

Lempäälä Vaihmalanharju
rautakautisen muinaisjäännösalueen koekaivaus 22.7.-2.8. 1996

arkistotietoja

Kunta: Lempäälä

Kylä: Vaihjala

Kohde: Vaihmalanharju (muinaisjäännösluettelo, kohde nro 10, 1994)

Tilat ja omistajat:

1. Kankaansyrjä, RN:o 1:19, Aino Maria Rieck, Segeberger str 16, 2361 Gross Rönnau, Saksan LTV
2. Niemi, RN:o 1:124, Erkki Toukola, Tukkitie 2, 37500 Lempäälä
3. Maantiealue, RN:o 1:60, valtio
4. Maantiealue, RN:o 1:67, valtio
5. Päivärinne, RN:o 1:77, Tuula Tamminen, Huuhkajantie 6-8 001, 26100 Rauma
6. Terästö, RN:o 1:78, Maija Soukkanen, Puutarhakatu 34 A 7, 20100 Turku
(asumisoikeus: Veikko Terästö, Välskärintie 4, 37500 Lempäälä)
7. Rajämäki, RN: 1:89, Rainer Salmela, Välskärintie 1, 37500 Lempäälä
8. Tiiliranta, RN:o 1:104, Raimo Siren, Tukkitie 1, 37500 Lempäälä
9. Saviranta, RN:o 1.129, valtio
10. Isotalo, RN:o 6:6, Risto Isotalo, Lipontie 51, 37500 Lempäälä; Anja Isotalo, Otsonkallio 3 C 15, 02110 Espoo; Kirsti Isotalo, Lipontie 68, 37500 Lempäälä
11. Kankaansivu, RN:o 8, Marja Sipponen, Kankurinkatu 6 B 36, 33230 Tampere
(tulee olemaan Välskärintie 6, 37500 Lempäälä)

Sijainti: Lempäälän kirkosta linnuntietä noin 1,3 km itäkaakkoon

Peruskartta: 2123 07 LEMPÄÄLÄ

Koordinaatit: x = 6800 00 - 6800 22, y = 2487 85 - 2488 15, z = 85 m mpy

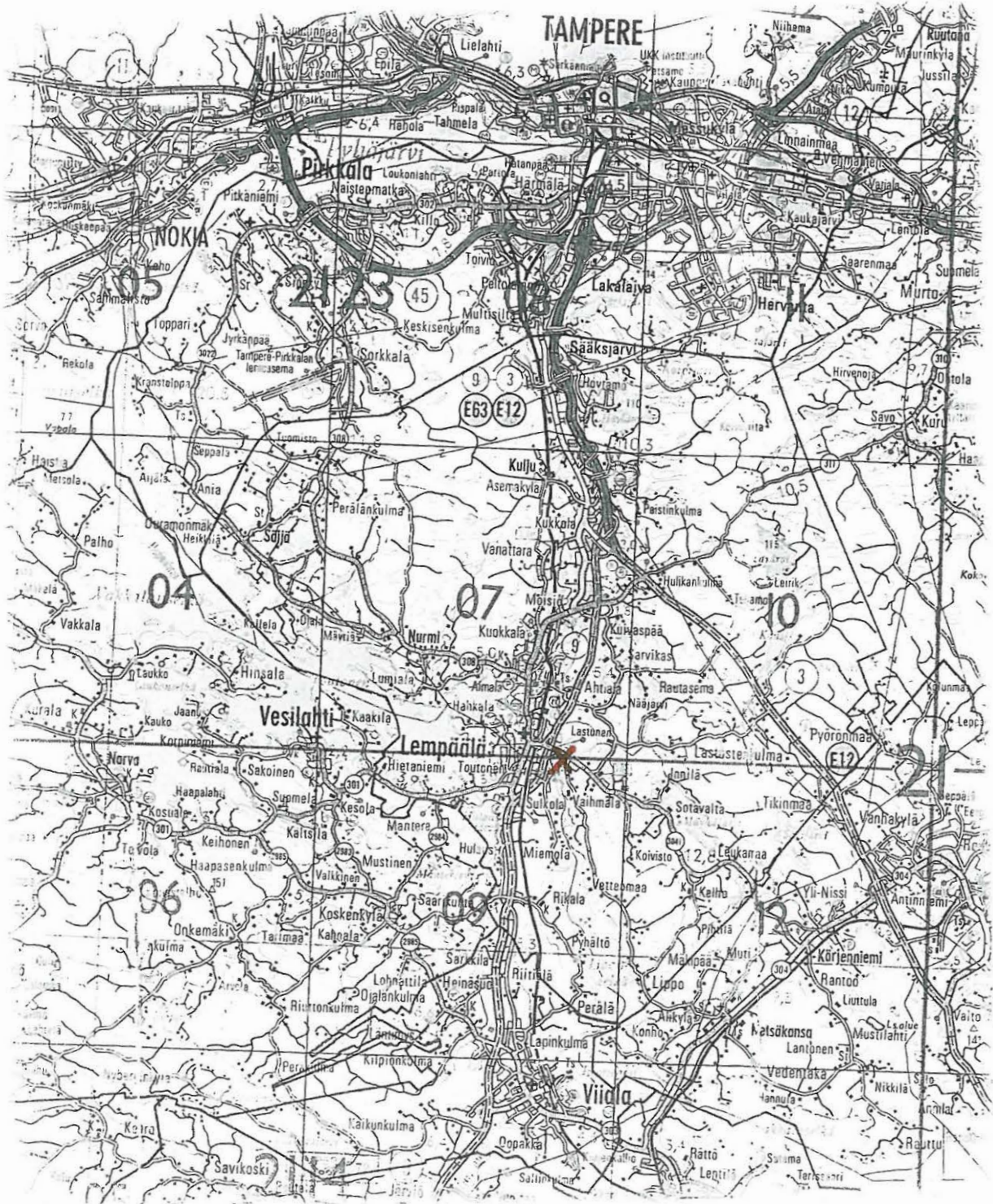
Aiemmat tutkimukset: A. Hackman, tark. 1910
A.M. Tallgren, tark. 1916
J. Ailio, tark. 1918
V.B. Luho, inv. 1940
M. Sipilä, inv. 1994

Aiemmat löydöt: KM 4130:1-4, KM 7089:65-66, KM 7470:1-5

tähän kertomukseen 1996 liittyvät: löydöt KM 29807:1-25
kartat sivuilla
negatiivit 105463-105485
diat 35242-35257

LEMPÄÄLÄ VAIHMALANHARJU

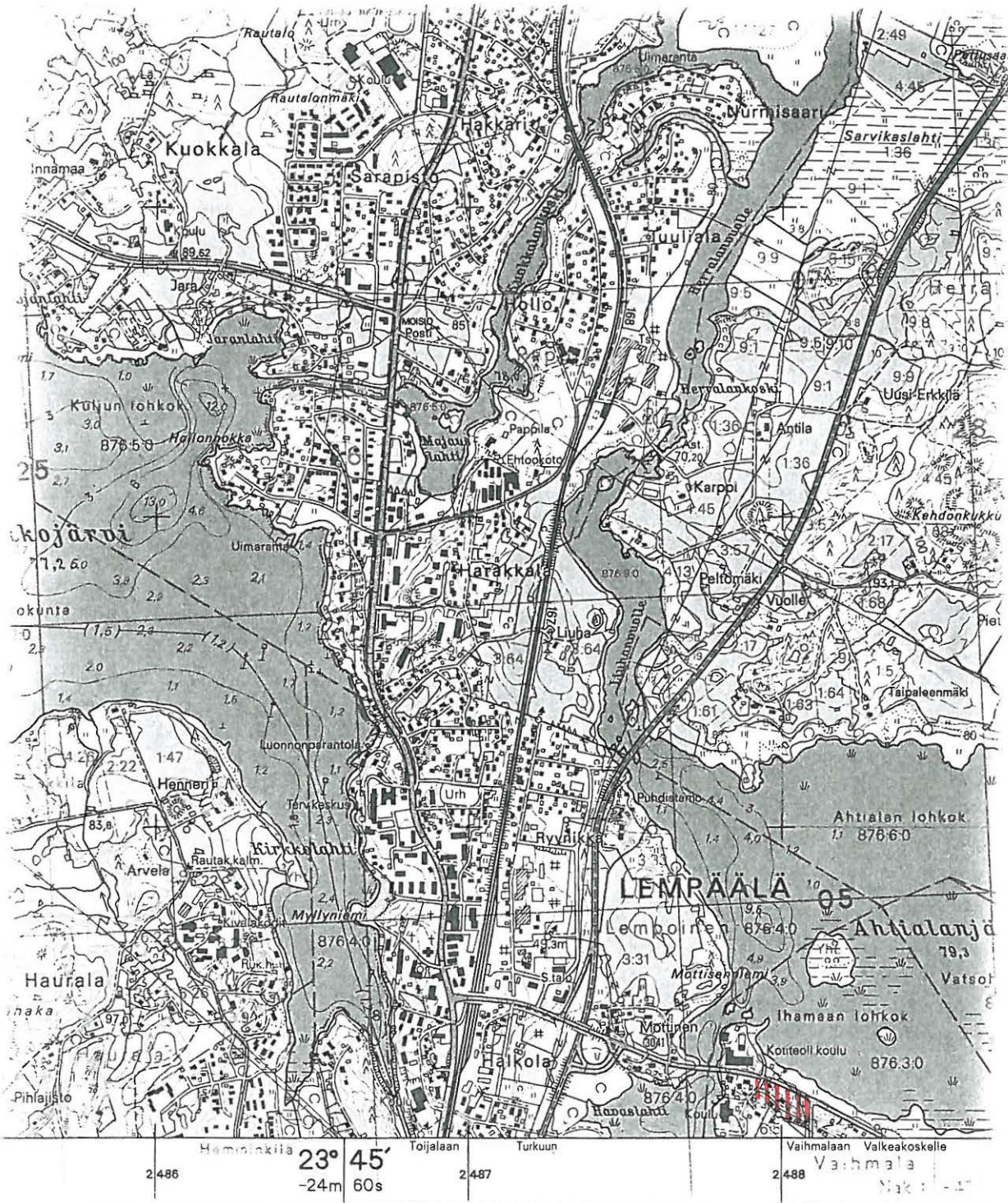
Päivi Kankkunen 1996

ote tiekartasta GT-4
kohde merkitty punaisella

LEMPÄÄLÄ VAIHMALANHARJU

Päivi Kankkunen 1996

Peruskarttalehti 2123 07 LEMPÄÄLÄ
 Koordinaatit: x = 6800 00 - 2487 85, y = 85-87 m mpy
 kohde merkitty punaisella

JOHDANTO

Vaihmalanharjulla todettiin polttokenttäkalmisto ja rautakautinen asuinpaikka vuosisadan alussa. Jo silloin saatettiin todeta muinaisjäännöksen pahoin tuhoutuneen sekä tiedossa että muissa toimitissa. Seuraava arkeologinen toimenpide harjulla oli Tampereen museoiden tekemä inventointi 1994, jossa muinaisjäännös todettiin tuhoutuneeksi, lähinnä Valkeakoski - tien rakentamisen yhteydessä.

Maanomistajien otettua yhteyttä museovirastoon kesällä 1995 ja pyytäen selvitystä Vaihmalanharjun muinaisjäännösalueesta otettiin kohde koekaivausryhmän ohjelmaan ajalle 22.7. - 2.8. 1996. Työntekijöinä toimivat museoviraston hoitoyksiköstä Atro Huhtala, Markku Jaatinen ja Kari Tuominen ja piirtäjänä HuK Sirkka-Liisa Seppälä.

Helsingissä 20.1. 1997

Päivi Kankkunen

SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Vaihmalanharju sijaitsee Lempäälän keskustasta noin 1,5 km kaakkoon, Ahtialanjärven lounaisrannalla. Harju on luode-kaakko -suuntainen ja se kohoaa noin 10 m Ahtialanselästä. Vaihmalanharjun lounaispuolella on peltoa-aukean toisella puolen Havaslahti, joka kapenee etelämpänä Hiidenvuolteeksi ja edelleen Korte- ja Liponselkien kautta yhtyy Vanajaveteen.

Havaslahden ja Ahtialanselän väliseen kapeikkoon työntyy Vaihmalanharjun luoteiskärki. Tästä, Lempoisten sillan kautta, oli kuljettava mikäli mieli pohjoiseen ja edelleen vasta Kuokkalankoskien kautta saavutettiin lännessä Kirkkojärven selät ja Vesilahti. 1800-luvulla rakennettiin Lempäälän kanava, joka oikaisi edellä mainittua reittiä huomattavasti. Kanava kulkee Havaslahdesta Kirkkolahteen.

Vedenpinta on ollut nykyistä korkeammalla, jolloin vesi on lainehtinut hyvinkin lähellä kaapea ja jyrkkärinteistä Vaihmalanharjua. Vasta 1850-luvulla Kuokkalankosken perkaustöiden yhteydessä veden pinta laski, jolloin etenkin harjun pohjoispuolelle syntyi vesijättöä.

Kesän 1996 tutkimukset kohdistuivat Vaihmalanharjun länsipäähän, Lipontien risteyksestä länteen, jolta alueelta on tullut löytöjä ja kulttuurimaahavaintoja. Harjun itäisestä päästä niitä ei ole, mutta ei ole aivan poissuljettua etteikö myös tällä alueella saattaisi jotakin olla. Syytä harjun itäisen pään tutkimuksiin ei kuitenkaan tällä haavaa ole.

TUTKIMUSHISTORIAA JA MAANKÄYTÖN HISTORIAA

Itsellinen Kalle Hammar löysi Isontalon maalta, Vaihmalan tienhaarasta keväällä 1902 kaksi keihäänkärkeä (KM 4130:1-2) sekä sepänpoika Kalle Nurmi Vaihmalanharjulta, tien varrelta keihäänkärjen syksyllä 1901. Nimismies Bergiuksen lähettämänä löydöt saapuivat valtion kokoelmiin kesäkuussa 1902.

A. Hackman tarkasti edellä mainittuja löytökohtia kesällä 1910. Kalle Hammarin löydöt ovat peräisin Jokisen torpanpohjasta ja löytyneet pohjatöitä tehtäessä; torppa sijaitsee noin 255 m kaakkoon Lempoisten sillan itäpäästä. Tämä lienee nykyinen Terästön talo, joka on säilynyt hyvinkin alkuperäisessä asussaan. Löytökohta on merkitty Hackmannin karttaan talon kuistin kaakkoisnurkkaan. Talon länsipuolella on ollut perunamaa, joka nykyisin on vihannes- ja puutarhamaana. Hackman ilmoittaa puukolla kaivaneensa kuopan talon ja maantien väliseen rinteeseen ja löytäneensä palaneen luun palasen.

Kalle Nurmen löytämä kärki on samaisen harjun lounaisrinteeltä, sillan ja Jokisen torpan väliltä. Hackman mainitsee löytökohdan olevan sillasta noin 75 m ja Jokisen torpasta noin 180 m, seppä Nurmen tontilla, läntisessä aitauksessa, lähellä makasiinia. Tämän rakennuksen edessä on näkyvillä matala, puolipyöreä kohouma (Hackman arvelee kummun jäänteeksi).

A.M. Tallgren tarkasti paikkaa 1916, jolloin samana talvena oli maantietä seppä Nurmen kohdalla räjäyttämällä alennettu noin kyynärän verran. Tallgren mainitsee Sääksmäelle vievän tien ylittäneen harjun (!). Harju on tässä hänen mukaansa ollut noin 150 m leveä ja ar-

violta 15 m korkea töyräs. Tallgrenin tietä kulkiessa pisti hänen silmäänsä ilmeisesti juuri tällä kohdalla molemmin puolin tietä nokinen noin 30-40 cm:n paksuinen polttokalmistomaa. Lisäksi hän huomasi tien itäpuolella suurten kivien lomassa "tavattoman" määrän poltettuja saven kappaleita, savitiivistettä (KM 7089.95-66).

Seuraavaksi Vaihmalanharjulla sai tehtäväkseen poiketa J. Ailio, joka todennäköisesti "tutki", jollainlailla seppä Nurmen löytöaluetta. Ailio mainitsee maantien kulkevan pitkin harjua ja että sen kummallakin puolen on taloja. Sekä Hackmanin että Tallgrenin tekstistä saa sen käsityksen, että maantie on seppä Nurmen tontin tienoilla mennyt harjun yli ja siten kulkenut sen eteläsivua pitkin. Samanlaisen käsityksen saa tarkastelemalla ns. Kuninkaan kartastoa, kartta sivulla 250 (liite I). Tie on saatettu muuttaa kulkemaan pitkin harjun päällystä 1916 tietöiden yhteydessä.

Ailio mainitsee seppä Nurmen pihamaalta löydetyn myös kaksi kourutaltoa, jotka ovat Hämeen museossa. Seppä Nurmen tontin tienoilla on siis ollut hyvin paksu ja runsas kulttuurikerros, joka sekä tietöissä että pellolle siitä maata ajettaessa on suureksi osaksi tuhoutunut. Löytöinä tältä alueelta Ailio luettelee mm. saviastian palasia, palanutta ja palamatonta luuta (KM 7470:1-5). Paikalla on ollut kalmiston lisäksi paja ja asunto.

Ailio mainitsee kertomuksessaan mustaa maata havaitun myös Lindforsin tontille, harjun pohjoisrinteellä, menevän tien reunassa. Tämä kohta on merkitty Ailion karttaan.

V. Luho on tarkastanut Lempäälän inventointinsa yhteydessä Vaihmalanharjua kesällä 1940. Raportoidessaan kohteesta hän aluksi referoi aiempia tutkimuksia. Luho tulee kirjoittaneeksi Tallgrenin raportista tulkinnan, joka ei perustu ainakaan kyseisen raportin tekstiin, mutta jolla tulkinnalla lienee ollut vaikutusta pitkälle tulevaisuuteen. Luho antaa ymmärtää, että 1916 olisi raportoitu polttokalmistoa paljastuneeksi harjulla 200-250 m:n matkalla! Tämä perätön käsitys on vaikuttanut vielä 1994 Tampereen museoiden inventoinnissa, jossa Juha-Matti Vuorinen on kirjoittanut tutkimushistorian suoraan Luhon inventointiraportista.

Luho on todennut muinaisjäännöksen 1940 suureksi osaksi hävitetyksi, mutta että tienleikkauksessa erottuu vieläkin paksu kulttuurikerros. Seppä Nurmen pienessä perunamaassa hän oli havainnut runsaasti poltetun luun siruja. Luho on kertomuksessaan käyttänyt Ailion yleiskarttaa, mutta jättänyt siihen merkitsemättä esim. Lindforsin talolle vievän tien profiilissa havaitun nokimaakerroksen.

Luho mainitsee myös, vuonna 1928 tehtailija A. Wikholmin museolle ilmoittamat luulöydökset Vaihmalanharjulta löytyneiksi. Kirjeessään 2.6. 1928 Gabriel Engberg kirjoittaa tehtailija Wikholmin kertoneen havainneensa noin 5 min kävelymatkan päässä Lempäälän asemalta Valkeakoskelle menevän tien vasemmalla puolella ulkokuoneen perustaa kaivettaessa ihmisen luita. Paikalla kävi tuolloin keräilijä Winter, joka raportoi paikalta vietävän soraa ja että löytöpaikkaa vastapäätä on Kansallismuseo suorittanut tutkimuksia. Tiedot ovat hieman epämääräisiä eikä niissä mainita Lempoisten siltaa, jonka tässä yhteydessä luulisi mainittavan, joten kyse voi olla myös Lempoisten sillan länsipuolisesta Mottisten alueesta (muinaisjäännösluettelo, kohde nro 9).

Tampereen museoiden inventoinnissa 1994 teki esityöt T-L. Soininen ja kenttätyön Marja Sipilä ja edelleen jälkityöt Juha-Matti Vuorinen. Marja Sipilä teki harjulle joitakin koepistoja. Inventoinnin tuloksena todettiin, ettei kalmistoa ole jäljellä, mutta että satunnaisia löytöjä voi tulla esille.

Vaihmalanharjulla oleva asutus on säilynyt lähes muuttumattomana ja samoilla paikoilla kuin mitä se on ollut vuosisadan alussa. Valkeakoskelle menevä vanha tie on saattanut kulkea aiemmin harjun eteläreunaa, mutta ainakin jo vuonna 1918 se on ollut nykyisellä paikallaan. Vesi on noin 1850-luvulle asti huuhdellut harjun juuria. Harju on ollut melkoisen kapea ja jyrkkä. Etenkin sen länsipäädystä on otettu maa-aineksia pois useita metrejä. Vasta nykyisen Terästön talon kohdalla alkaa ilmeisestikin olla jonkin verran jäljellä harjun alkuperäistä muotoa ja kokoa. Tämän johtopäätöksen saattaa tehdä mm. Hackmanin 1910 ottamia kuvia tarkastelemalla. Veikko Terästö tiesi kertoa, että suurimmat määrät maa-aineksia Valkeakoski -tietä rakennettaessa on otettu harjun laelta hänen talostaan länteen. Harjua on kyllä tasattu myös Terästön talolta Lipontien leikkaukseen. Harjun leikkaa kaksi liittymää: toinen Tukkitien ja toinen Lipontien liittymät.

Lipontien luoteispuolelle, harjun pohjoisrinteelle on tielaitos tehnyt koko harjun matkalla länteenpäin läjityksiä. Harjun pohjoisrinnettä on Lipontien liittymästä länteen myös muokattu. Tällä pohjoisreunalla on vielä nähtävissä muutaman rakennuksen perustat. Osittain tuhoutuneena Lipontien leikkausta tehtäessä on sijainnut Lindforsin tontti, jolla on Veikko Terästön mukaan sijainnut autokorjaamo, takomo ja saha.

Erityisesti harjun pohjoisrinnettä on ainakin kolmessa kohdin kivillä pengerrytetty ja tuettu. Pohjoisrinne ja rinteen juuri kasvaa tiheää ryteikköä, joukossa muutama vanha mänty. Etelärinnettä on Terästön saakka rankasti muokattu; rinne nousee vain hiukan alavasta pelto- maisemasta. Isontalon vanhanisännän kerrotaan jo vuosisadan alkukymmeninä ajaneen kymmeniä hevoskuormia mustaa maata harjun länsipäästä pelloille.

Isontalon pelloilla on sijainnut tiilitehdas, samoin kuin vielä Ailion 1918 kartassa on merkittynä myös seppä Nurmen eteläpuolella, harjun etelärinteellä sijainnut tiilitehtaan alue.

Kesällä 1996 lopetteli tontin Kankaansivu (RN:o 8) omistaja Marja Sipponen talonsa peruskorjausta. Tontin harjunpäällystä on tasattu ja hieman levennetty. Tontin eteläreunalle, pellon reunaan on myös Terästön kohdalle vedetty putkilinja. Sen kaivannossa eivät asukkaat olleet panneet merkille mitään poikkeavaa; maaperä oli ollut savea.

Harjun maaperä on suurelta osin melkoisen hienoa hiekkaa ja soraa; luonnollisesti länsipäässä, josta suuret maamassat oli ajettu pois on vain pohjasavi jäljellä. Harjun pohjoisjuuri, aina nykyiseen Valkeakoski -tiehen asti on savella läjitetty.

KAIVAUSTEKNIikka

Tutkimusalueen tuhoutuneisuus ja siihen kohdistunut pitkäaikainen maankäyttö oli tiedosamme, kun aloitimme työt Vaihmalanharjulla. Päätimme sijoittaa koekuopat maaston mukaisesti tarpeellisiin ja sopiviin paikkoihin. Koekuoppien avulla halusimme varmistaa ja täsmentää tietojamme harjun maankäytöstä. Koekuopat kartoitettiin bussolin ja mitan avulla.

Ne olivat neliömetrin suuruisia ja niitä kaivettiin kunnes saavutettiin koskematon maa, syvyys vaihteli 30 cm:stä metriin. Kaivamisessa käytettiin sekä lapioita että pelkkoja. Koekuoppien peittämiseen kiinnitettiin erityistä huomiota, koska toimimme pihamailla.

Kaivoimme koekuoppia yhteensä 32 kappaletta: näistä vain kahdesta tuli löytöjä. Yleiskarttaan vain nämä kaksi kuoppaa numeroitiin. Kaikista kuopista tehtiin kentällä profiilimuitinpanot.

Yleiskartta on piirretty mittakaavaan 1:1000 ja siinä on käytetty pohjana Lempäälän kunnan yleiskaavan pohjakarttaa sekä rakennuskaavakarttaa. Yleiskarttaan on merkitty harjun päällystän maa-alue, josta on ajettu maa-ainesta pois tai jota muutoin on käsitelty. Siihen on myös pyritty merkitsemään muut maaperään vaikuttaneet toimet, esim. pengerrykset.

Korkeusmittauksia ei harjulla tehty - yleiskarttaan on merkitty korkeuskäyrät metrin välein. Koekuopasta I on piirretty profiilikartta yhdistäen osa kuopan lounaisprofiilista ja koekuopan kaakkoisprofiili mittakaavaan 1:10.

LÖYDÖT

Kahdesta koekuopasta saatiin viimeisinä kenttätöypäivinä löytöjä. Koekuoppa I on aivan kiinni rajamerkki nro 44:ssä ja se sijaitsee harjun pohjoisrinteellä, tasatun alueen reunassa, mutta jyrkässä rinteessä. Veikko Terästön talon länsiseinän viereen, noin metrin päähän seinästä, sijoitettiin koekuoppa II.

Koekuopasta I saatiin löytöinä saviastian reunapala, kolme kylkipalaa sekä kuonan kappale. Reunapala on ohutseinäisestä astiasta ja siinä on kyljessä nuorakoristelua, astia ajoittune rautakautiseksi. Koekuopassa I oli havaittavissa noin 20 cm:n paksuinen sekoittunut pinta-maa, jonka alla oli noin 5-10 cm sekoittunutta hiekkaa ja edelleen tämän alla selkeä, hyvin tumma ja nokinen ja runsaasti kiviä sisältänyt noin 20-30 cm paksu kulttuurikerros. Tätä kerrosta oli selkeimmin havaittavissa koekuopan ylärinteen puoleisessa osassa. Profiilia piirrettäessä saattoi selkeästi koekuopan luoteisprofiilissa havaita suurehkojen kivien alapuolella taitekohdan, johon nokinen maa loppui ja josta rinnettä alas näyttää jatkuvan sekoittunut maa. Tästä suurehkojen kivien ja sekoittuneen maan rajalta tulivat löydöt; kohta on merkitty profiilikarttaan.

Mainittu sekoittunut kerros lienee mahdollista tulkita Lindforsin talolle vieneen tien jäänteeksi, samaisen tien, jonka leikkauksessa Ailio 1918 havaitsi mustaa kulttuurimaata. Mustaa kulttuurimaata saattaa olla vielä säilyneenä Välskärintien päädyn tasatun alueen alla.

Koekuoppa II oli osin kivistä, osin savensekaista muokkauskerrosta. Tästä koekuopasta saatiin 20-40 cm:n syvyydeltä runsaasti karkean, paksuhko seinäisen, koristelemattoman saviastian palasia; joukossa on palasia ilmeisesti useammasta eri astiasta, myös muutama reunapala. Koekuopasta löytyi lisäksi palaneensaven kappaleita, kuonaa, savitiivistettä sekä metallin kappaleita, jotka ovat katkelmallisia ja ruostuneita.

Tätä koekuoppaa emme kaivaneet loppuun vaan kaivaminen lopetettiin noin 40 cm:iin, kuoppa kuvattiin, vuorattiin muovilla ja peitettiin.

LOPUKSI

Lempäälän Vaihamalanharjulle kaivettiin 35 neliömetrin koekuoppaa. Harjualueutta tutkittiin Tukkitien risteyksestä Lipontien risteykseen. Tutkimuksilla haluttiin selvittää ja varmentaa maankäyttöhistoriaa sekä etsiä mahdollisia jäänteitä harjulla sijainneesta rautakautisesta muinaisjäännöksestä. Lipontien länsipuoliselta harjualueelta ei ole tiedossamme mitään muinaisuuteen viittaavaa.

Vaihamalanharjulla tehtiin 1916 mittavia tienparannus toimia, jolloin etenkin harjun aivan länsipään muinaisjäännösalue tuhoutui lähes kokonaan. Myöhemmin sitten viimeistään uuden Valkeakoski -tien rakentamisen yhteydessä hävisivät viimeiset jäänteet rautakautisesta asuin- ja kalmistopaikasta. Muinaisjäännös on ollut tällä kohdin huomattava sekä kulttuuri-kerroksen paksuuden että raportoitujen löytömääriensä vuoksi. Lisäksi kohteen mielenkiintoisuutta lisää sen strateginen sijainti Ahtialan- tai Lempoistensalmen rannalla. Vastapäätä, salmen länsirannalla on myös rautakautinen asuin- ja kalmistoalue (muinaisjäännösluettelo, kohdenro 9).

Koekuopituksessa saatiin löytöjä kahdesta kuopasta. Rautakautista keramiikkaa tuli runsaasti harjun etelärinteeltä Terästön talon viereisestä koekuopasta. Terästön talon perustuksista on 1902 löytynyt keihäänkärki ja talon viereisestä rinteestä palanut luun kappale sekä talon nurkalta kirveen terä. Koekuoppalöydöt tulivat sekoittuneesta maasta. Löytöalueen laajuutta ei ehditty Terästön talon tienoilla tarkemmin selvittää, mutta topografian ja löytökuoppaa lähinnä olevat tyhjät koekuopat huomioiden säilynyt alue ei ole kovin laaja.

Toinen löytökohta on lähes Terästöä vastapäätä, mutta harjun pohjoisrinteellä. Lähellä nykyistä tasoitettua lakea, jyrkässä rinteessä olleesta koekuopasta löytyi myös saviastian palasia sekä hyvin tumma nokinen ja kiviä sisältävä kulttuurikerros. Tässä kohden harjua on myös muokattu, joten muinaisjäännöksen säilyneisyyttä on vaikea ilman tarkempia tutkimuksia arvioida. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että muinaisjäännöstä, mahdollisesti asuinpaikkaa siis, saattaa olla säilyneenä nykyisen Välskärintien alla.

Muualla Vaihamalanharjulla ei ole enää säilynyt muinaisjäännöstä.

NEGATIIVILUETTELO

- 105463-65 Panoraamakuva. Vaihmalanharjun eteläreunaa, Terästön talo, jonka länsipuolista koekuopasta löytöjä, kuvattu luoteesta
- 105466-68 Panoraamakuva. Terästön talo, koekuoppa, josta löytöjä, Terästön seinän vieressä, kuvattu lännestä
- 105469 Koekuoppa II Terästön talon länsiseinän vieressä, kaivettu noin 35 cm, kuvattu lännestä
- 105470 Koekuoppa II, Terästön talon länsiseinän vieressä, kaivettu noin 35 cm, kuvattu etelästä
- 105471-72 Panoraamakuva. Vaihmalanharjun nykyinen tien risteys, oikealla entinen seppä Nurmen tontti, kuvattu Valkeakoski -tieltä, pohjoisesta
- 105473-74 Työkuvia. Markku Jaatinen ja piirtäjä Sirkka Seppälä peittävät koekuoppaa, turpeiden asettelua, kuvattu etelästä
- 105475 Yleiskuva. Vaihmalanharjun päällystää harjun keskivaiheilla, alkuperäinen maanpinta ollut lähes talojen kattojen tasalla, kuvattu idästä
- 105476 Koekuoppa II Terästön talon länsiseinämällä, taustalla Vaihmalanharjun etelärinteen pengerrystä, kirves löytynyt talon kulman ja koivun välistä, kuvattu lounaasta
- 105477 Kaivaustyöryhmästä osa, vas. Markku Jaatinen, Kari Tuominen, apulaiset Isos-tatalosta, piirtäjä Sirkka Seppälä, kuvattu idästä
- 105478 Koekuoppa I, harjun pohjoisrinteellä, koekuopan yläreunaa ja itäprofiilia, kuvattu luoteesta
- 105479 Koekuoppa I, kuopan etelä- eli ylärinteen puoleinen profiili, kuvattu pohjoisesta
- 105480-81 Panoraamakuva. Vaihmalanharjun päätyä, taustalla rakennuksen takana Lipon tie, oikealla mäntyjen takana Terästön talo (koekuoppa II) ja vasemmalla pienen petäjän takana pohjoisrinteessä koekuoppa I, kuvattu lännestä
- 105482 Vaihmalanharjun päätyä, taustalla Lipon tie, auton perän kohdalla kuvan vasemmalla laidassa koekuoppa I, kuva on otettu noin Terästön talon kohdalta harjun päältä, kuvattu lännestä
- 105483 Koekuoppa I harjun pohjoisrinteessä lapion kohdalla, kuvattu länsilounaasta
- 105484-85 Panoraamakuva. Koekuoppa I harjun pohjoisrinteessä, taustalla lapion takana Terästön talo ja siis koekuoppa II, kuvattu koekuopasta I, pohjoisesta.

DIALUETTELO

- 35242 Yleiskuva Vaihmalanharjulle, kuvattu Lipon tieltä, etelästä
- 35243 Vaihmalanharjun ja Tukkitien risteys, oikealla seppä Nurmen tontti, vasemmalta otettu maata useita metrejä, , etualalla Valkeakoski-tie, kuvattu pohjoisesta
- 35244 Vaihmalanharjun Lipon tien pääty, oikealla petäjän kohdalla Terästön talo (koekuoppa II), vasemmalla auton kohdalla koekuoppa I, kuvattu lännestä
- 35245 Harjun Lipon tien päätyä, koekuoppa I pohjoisrinteellä, kuvattu lounaasta
- 35246 Koekuoppa I harjun pohjoisrinteellä, taustalla mäntyjen luona etelärinteellä Terästön talo (koekuoppa II), kuvattu koillisesta
- 35247 Koekuoppa I, taustalla oikealla auton takana näkyvän kukkalaitteen luona, vasemmalla Terästön talon katto (koekuoppa II), kuvattu idästä

- 35248 Koekuoppa I, kaivettu noin 90 cm, kuopan ylärinteen profiili, kuvattu noin pohjoisesta
- 35249 Koekuoppa I, oikeassa reunassa rajapyykki, kuvattu noin luoteesta
- 35250 Harjun päällystää, oikealla petäjien takana etelärinteellä Terästön talo (koekuoppa II), vasemmalla pienen petäjän takana pohjoisrinteellä koekuoppa I, kuvattu lännestä
- 35251 Terästön talo, talon seinustalla koekuoppa II, kirves löytynyt talon vasemmalla näkyvältä kulmalta, kuvattu luoteesta
- 35252 Terästön talon länsiseinustalla koekuoppa II, koivun ja talon välistä löytynyt kirves, kuvattu lounaasta
- 35253 Koekuoppa II, kaivettu noin 40 cm, kuvattu lännestä
- 35254 Terästön talon pohjoispääty, oikealla harjun pengerrystä, koivun ja talon välistä löytynyt kirves, kuvattu idästä
- 35255 Työkuva. Koekuoppaa peittämässä Kari Tuominen, kuvattu luoteesta
- 35256 Työkuva. Koekuoppaan asetellaan turpeet takaisin, vas. Markku Jaatinen ja piirtäjä Sirkka Seppälä
- 35257 Osa kaivaustyöryhmästä, vas. Markku Jaatinen, Kari Tuominen, Isontalon pojat sekä Sirkka Seppälä, piirtäjä

F. 105471-72 Panoramakuva. Vaihmalanharjun ja Valkeakosken-
ja Tukkitien nykyinen risteyks, oikealla seppä-
Nurmen potti, kuvattu pohjoisesta

F. 105475 Yleiskuva. Vaihmalanharjun päällystää-
harjun keskivaiheilla, alkuperäinen maanpinta
ollut lähes talojen kattojen tasalla,
kuvattu idästä

F. 105463-65 Panoramakuva. Vaihmalanharjun eteläreunaa, Teräston talo, jonka länsipuolisesta katuopasta löytyjä, kuvattu luoteesta

F. 105466-68 Panoramakuva. Teräston talo, kuvassa näkyvän ikkunan alla keuhkopu II, josta löytyjä, kuvattu lännestä

F. 105476 Koekuoppa II Terästen talon länsiseinustalla
taustalla Vaihmalarharjun etelärinteen penger-
mästä, kirves löydetty talon kulman ja kairan
väliltä, kuvattu loppuasta

F. 105469 Koekuoppa II Terästen
talon länsiseinän vieressä
kairattu n. 35cm
kuvattu länneestä

F. 105470 Koekuoppa II Terästen
talon länsiseinämän vie-
ressä, kairattu n. 40cm
kuvattu etelästä

F. 105480-81 Panoramakuva. Vaihmalanharjun päätyä, tavistalla rakennuksen takana Lipon tie, oikealla mänttyjen takana Teräston tulo harjun etelärinteessä (kockrooppa II) ja vasemmalla pienen petäjän takana pohjoisrinteessä kockrooppa I, kuvattuna lännestä

F. 105477

osa kaivaustyöryhmästä
vas. Markku Jaatinen,
Kari Tuominen, Isor-
talon pojat ja puurtaja
Sirkka Seppälä

F. 105483 Koekuoppa I harjun pohjoisrinteessä lapion
kohdalla, kuvattu noin länsilunasta

F. 105484 Koekuoppa I harjun pohjoisrinteessä,
rinnettä kuvattu koekuopasta I

F. 105478 Koekuoppa I harjun pohjoisrinteellä, koekuopan yläreunaa ja itäprofiilia, kuvattu luoteesta

F. 105479 Koekuopan I eteläistä, eli ylärinteen pohjoista profiilia, kuvattu pohjoisesta

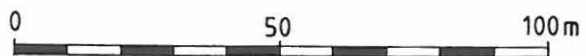
F. 105473 Markku Jaatien ja Sirkka Seppälä
asettelevat turpeita takaisin peritetyr
loekruopan päälle, kuvattu etelästä

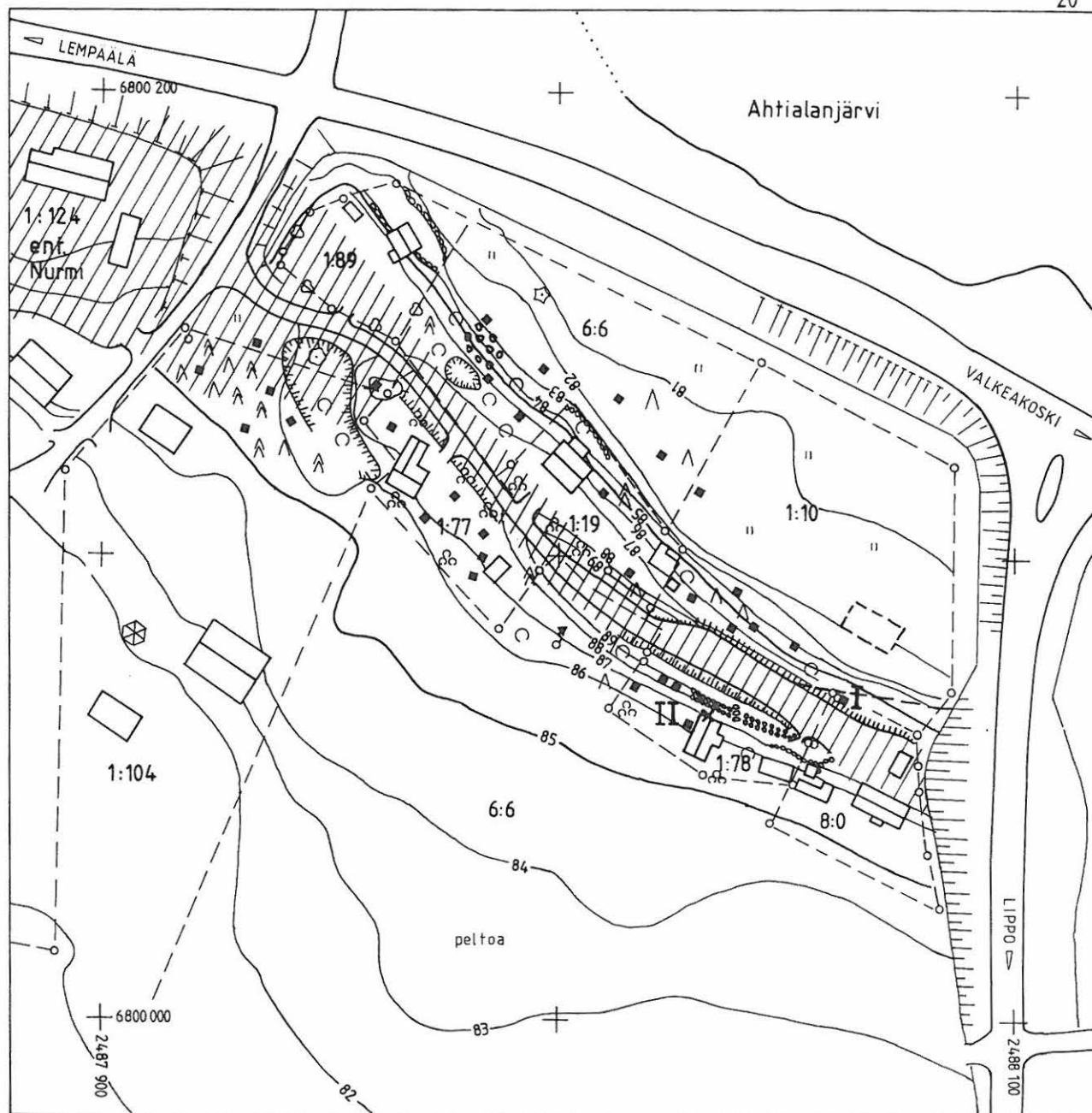
F. 105474 Sirkka Seppälä viimeistelee peritetyr
loekruoppaa ympäristöineen,
kuvattu etelästä

LEMPÄÄLÄ Vaihmalanharju
P. Kankkunen 1996

Yleiskartta 1:1000
Pohjana Lempäälän kunnan
pohjakartta 1:1000 ja 1:2000
sekä rakennuskaava 1:2000
Piirt. S.-L. Seppälä

- koekuoppa 1m², I-II löydöllisiä
- /// käsitelty (kuorittu, muokattu) alue
- kivetty pengser
- - - vanha tilustien kohta
- rakennuksen pohja
- × Terästön kirveen KM 29807: 25 löytöpaikka

P. Kankkunen 1996

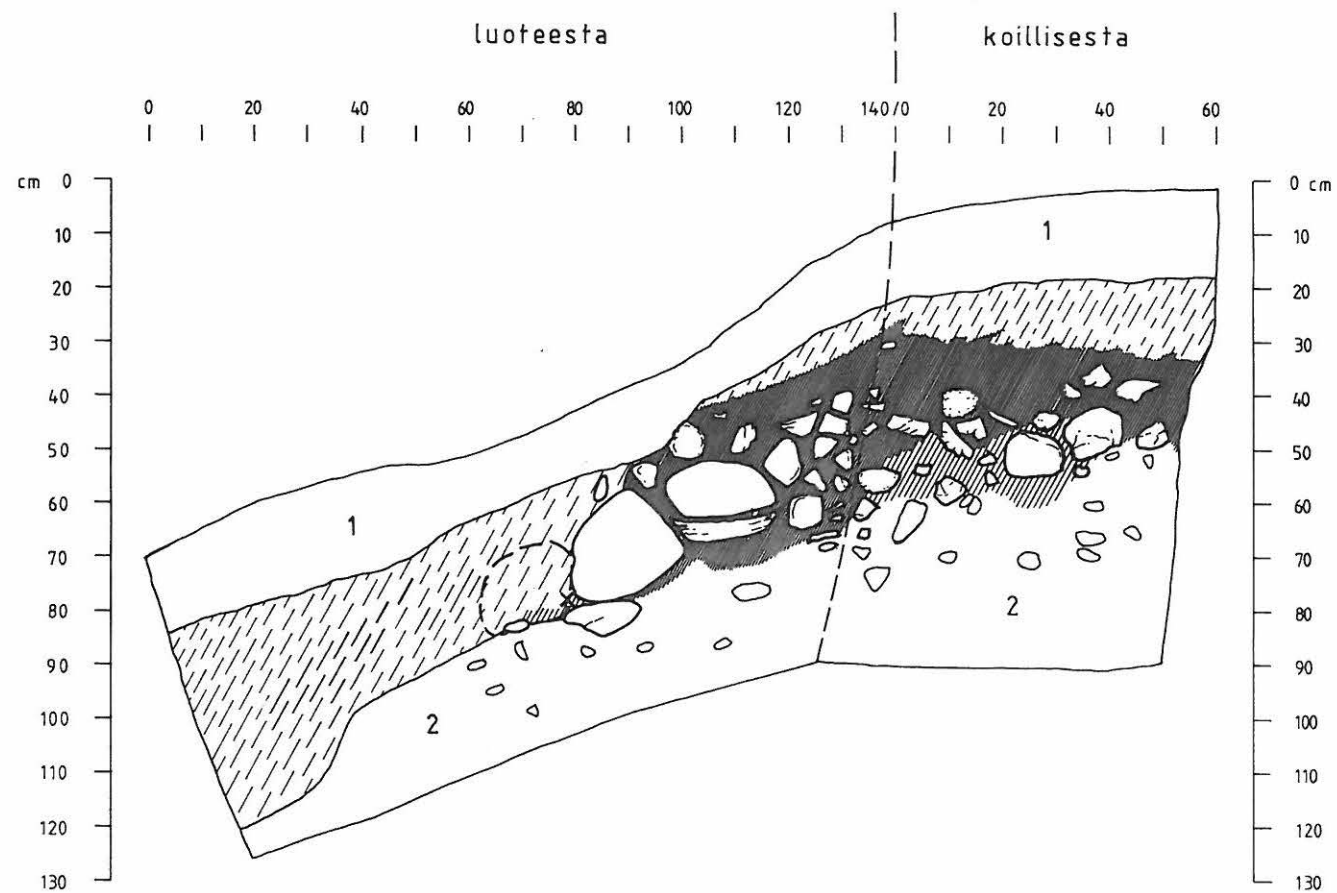
Profiilikartta 1:10

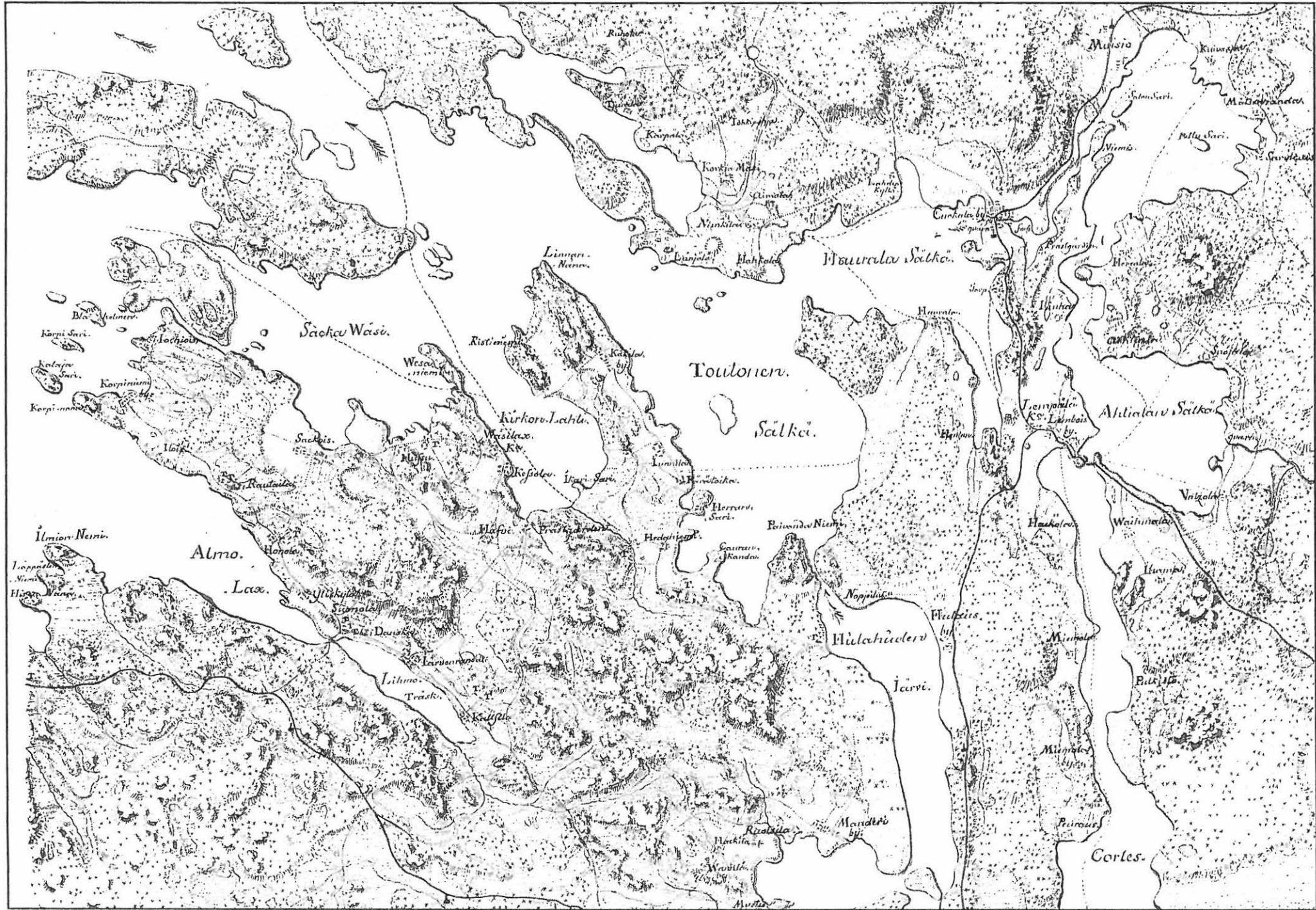
Koekuoppa I, profiili luoteesta ja koillisesta

Piirt. S.-L. Seppälä

- nokimaa
- sekoittunut maa
- 1 pintamaa
- 2 ruskea kivinen sora
- löytöalue
- x saviastian reunapala KM 29807:1

Ihamaan lohkokunta

801
 YO-1
 e=0,30
 1ap/200 m²
 ju
 I
 VAHV.
 11.5.1993
 pit 45m
 209

AP-7
 1/2 I 1/2
 1300 + rs 80
 av 40m/qs
 1104

AP-7
 II ke 30%
 390 + v 60
 α = 18° 27'

AP-7
 I 1/2
 α = 27° 34'

802
 ke 28%
 160

AP-7
 ke 30%
 160

VALKEAKOSKENTIE

LYT

VALSKARINTE